

Managementsamenvatting

Marktonderzoek leraar technisch beroepsonderwijs Fontys Hogescholen

Doel van dit onderzoek was om aan de vraag- en aanbodzijde van de markt inzicht te krijgen in de behoefte aan lerarenopleidingen voor het technisch beroepsonderwijs. Speciale aandacht ging daarbij uit naar de marktpositie van de voltijdsopleiding en het toekomstperspectief van deze variant. Naast de voltijdsvariant zijn de PDG- PD, en deeltijdopleiding meegenomen¹.

Vraagzijde

Om de vervangings- en uitbreidingsvraag van vraagzijde in kaart te brengen is deskresearch uitgevoerd, is er gesproken met directies van vijf MBO's, vier VMBO's en één overkoepelende stichting van samenwerkende VMBO's. Deze interviews zijn vooral bedoeld om te achterhalen in hoeverre de varianten van de huidige lerarenopleiding bij Fontys aansluit op de wensen van deze toekomstige werkgevers van studenten. Een belangrijke bevinding op basis van het onderzoek is de verwachte grote vervangingsvraag naar leraren op het MBO. Een uitbreidingsvraag speelt hier voorsnog niet. Binnen het VMBO is er minder sprake van een vervangingsvraag, het deskresearch laat wel een uitbreidingsvraag zien. De landelijke stimuleringsprogramma's om meer studenten voor techniek te laten kiezen hebben voor het VMBO al goede resultaten bereikt.

Scholen vinden leraren met goede vakkennis erg belangrijk en halen daarom steeds vaker leraren uit het bedrijfsleven die ze middels de deeltijdvarianten van Fontys hun bevoegdheid laten halen. Gevolg hiervan is dat de vakkennis op VMBO's en ROC's van hoog niveau is maar de pedagogisch didactische vaardigheden achterblijven. Het blijkt dat de voltijdsstudent niet zichtbaar is voor scholen, ze komen ze nauwelijks tegen bij vacatureprocedures en scholen hebben als gevolg hiervan geen beeld van de voltijdsstudent en de potentiële meerwaarde van deze student voor hun school.

Aanbodzijde

Ook hier is deskresearch uitgevoerd, daarnaast zijn zeven groepsinterviews afgenomen met potentiële doelgroepen voor de lerarenopleiding: havo leerlingen en MBO en HBO studenten. Doel was om belangrijke aspecten in studiekeuzes te achterhalen en om een inschatting te kunnen maken wat de interesse is bij deze groepen is voor het lerarenvak. Ook zijn vier groepsinterviews afgenomen bij een voltijd, deeltijd, PDG en PD-groep om te achterhalen wat de zittende groepen heeft bewogen de door hen gekozen variant van de lerarenopleiding te volgen. Om meer individuele informatie te verkrijgen is aan alle deelnemers van de groepsinterviews ook een enquête voorgelegd om individueel dieper op bepaalde aspecten van het keuzeproces in te gaan.

Onder de potentiële studenten is een grote groep respondenten die aangeeft geïnteresseerd te zijn om ooit het onderwijs in te gaan als leraar. Het gaat dan om interesse in brede zin: zowel voor het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, als beroepsonderwijs op alle niveaus. Een deel van deze geïnteresseerden, met name MBO en HBO'ers kiest bij doorvragen specifiek voor lesgeven op het VMBO en MBO.

Voor de instroom van de voltijdsopleiding liggen de meeste kansen bij de havo leerlingen met een bèta-profiel; deze groep is in aantal sterk groeiend en past qua profiel het best bij de huidige voltijdsstudent. Probleem is dat deze groep onbekend is met het beroepsonderwijs en geen voorkeur heeft om hier les te gaan geven. Een bijkomende uitdaging is om ze voldoende vakkennis mee te geven tijdens de opleiding om in het werkveld de 'concurrentie' aan te kunnen met instromers die door vooropleiding of werkervaring meer vakkennis hebben.

¹ De (minor)kopopleiding en bi-diplomerings zijn niet meegenomen in het onderzoek.

De MBO en HBO student zijn minder kansrijk voor de voltijdsopleiding. Beide groepen hebben een voorkeur om eerst te gaan werken en wellicht later via een verkorte variant de opleiding tot leraar te volgen. De invoering van het sociaal leenstelsel waarbij studenten een lening moeten aangaan is een ontwikkeling die daarnaast wellicht ook een negatieve invloed heeft op doorstuderende MBO en HBO'ers.

Conclusie

Op basis van de vraagzijde zijn er gegronde redenen om te stoppen met de voltijdopleiding. De PD-, deeltijd- PDG bieden voldoende mogelijkheden om aan de vraag van de ROC's en VMBO's te voldoen. Fontys kan zich als lerarenopleiding onderscheiden door een sterke focus aan te brengen op de pedagogiek en didactiek van het lerarenvak en een samenwerking aan te gaan met bijvoorbeeld de HTS voor de vakinhoudelijke kant. De kansen die er nog zijn voor de voltijdsopleiding zitten met name aan de aanbodkant onder havo leerlingen. Deze kunnen echter alleen verzilverd worden met een sterke inzet op werving en het creëren van bekendheid onder havo leerlingen. Daarnaast zullen voor het optimaliseren van de vakkennis slimme oplossingen gezocht moeten worden. De overweging voor Fontys is of deze inspanningen opwegen tegen de kosten en verwachte resultaten en of de voltijdsstudent voor werkgevers echt een meerwaarde oplevert omdat deze hun behoeften aan leraren nu op een andere manier ook vervullen.